

Yokluğu nasıl tasavvur edebiliriz ki, cehennem de olsa bekayı tercih edelim? Yokluk, varlık sonrası nasıl bir ıstıraptır ki, ebedi cehennemden daha ağır geliyor...

İnsan yok olduktan sonra değil, yok olmadan önce bu duyguyu tadıyor. İnsana elem ve ıstırap veren de bu düşüncedir.

İnsanı insan yapan varlık nimetidir. Bütün nimetler varlık temeli üstünde duruyor. Varlık temeli çöktüğü zaman, her şey de onunla beraber çöküp gidiyor. Bu yüzden insanın en büyük arzu ve hayali varlık ve onun devamıdır. Böyle bir öneme haiz olan varlık nimetini Allah'ın vermemesi kabil ve mümkün değildir.

İnsanın mahiyetine bir çok hissiyat ve latifeler konulmuştur. Bu hissiyat ve latifelerin hepsinin hüküm ve sezme biçimleri veya hissediş kuvvetleri birbirlerinden farklıdır. Mesela vicdanın hissettiği ince bir meseleyi akıl tartıp şekillendiremez. Ya da kalpte ince ve latif bir şekilde beliren manayı, kesif ve maddi olan dil ifade etmekte zorlanır...

Bu mesele tenle ve cesetle ilgili değil, vicdanla ilgili bir meseledir. Yani ebedi yokluğu vicdan penceresinden değerlendirirsek, vicdan cehennem de olsa ebedi yaşamayı isteyecektir. Ama meseleye ceset ve tenden bakacak olursak, elbette insan cehennem ateşine karşı toprak olmayı, hatta belki de yok olmayı arzu edecektir.

Bu meselede nefsin hükmü ile vicdanın hükmü karıştırıldığı için, insanlar meseleyi mübalağa zannediyor ya da hissedemiyor. Halbuki nefis hazır andaki bir gram azaptan kurtulmak için ilerideki bin ton mükafatı reddedecek mahiyettedir. Aynı şekilde bir gram hazır menfaat için de ilerideki binler ton azabı kabul edecek bir ahmaklıktadır. Nefsin bu karanlık ve ahmak penceresinden bakılırsa, elbette vicdanın bu ince ve latif meselesi idrak olunamaz. Bunun içindir ki, Üstad, **"nefis karışmamak şartı ile..."** kaydını koyuyor.

Özellikle maddeci felsefenin hisleri ve duyguları yaraladığı bu asırda, insanların böyle vicdani hükümleri ve meseleleri idrak etmeleri pek mümkün görünmüyor. Zira materyalist felsefe insanların ince, latif, hassas hissiyatlarını ve sezme kuvvelerini dumura uğratıp köreltmıştır. Bu körelmiş hissiyatlar ancak tahkiki bir iman dersi ile yeniden hayat bulabilirler. Hassasiyeti gitmiş bir terazi ancak kaba ve kesif şeyleri tartıp ölçebilir. Bizim vicdan terazimiz şayet Üstad'ın vicdan terazisi gibi latif ve hassas olsa idi, biz de **"Cehennem de olsa ebed isterim."** vicdani hükmünü anlayıp tartabilirdik.

Şayet sadece insanın vicdanı cehenneme atılsa idi, yokluk ve hiçliğe karşı **"ebed**

ebed" diye bağıracaktı. Sadece nefis ve ceset cehennemde olsa idi, belki o zaman hüküm değişebilirdi.